

Я. Дубенкова,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
Ya. Dubenkova,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

РОЛЬ УРОКІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

THE ROLE OF LABOR LEARNING LESSONS IN INFORMATION TECHNOLOGICAL TRAINING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Анотація. У статті розкрито роль уроків трудового навчання в інформаційно-технологічній підготовці молодших школярів. Впровадження засобів інформаційних технологій на уроках трудового навчання вимагає звернення до основних структурних компонентів освітнього процесу.

Abstract. The article reveals the role of labor training lessons in information technology training of junior schoolchildren. The introduction of information technology in the lessons of labor training requires recourse to the main structural components of the educational process.

Ключові слова: трудове навчання, інформаційні комп'ютерні технології, молодші школярі, комп'ютер

Key words: labor training, information computer technologies, junior schoolchildren, computer

Постановка проблеми. Сьогодні очевидно, що інформаційні технології органічно доповнюють методики викладання різних предметів у закладах загальної середньої освіти. Особливо це важливо для початкової школи, так як на цьому етапі навчання закладається фундамент для подальшої освіти. Інформаційний компонент сприяє оволодінню учнями молодших класів не тільки знаннями, а й формує цілісне інформаційне бачення світу.

Інформаційні технології в початковій школі – напрямок, який до теперішнього часу вже підтвердив свою життєздатність, є актуальним на сучасному етапі розвитку та модернізації системи освіти. Сьогоднішні реалії спрямовані на те, що інформаційні технології можуть входити в освітній процес початкової школи нарівні з традиційними засобами навчання, розвитку та виховання учнів, але ні в якому разі не замінювати їх.

Аналіз наукових публікацій. Окремі аспекти соціальних проблем комп'ютеризації обговорюються багатьма вченими. Питання проблеми щодо інформатизації в сфері освіти висвітлено у працях багатьох дослідників (Б.Гейтса, Б.Глинського, В.Лукова Дж. Солпітера, Б. Хантера, Л. Дюбак та ін.). Комплексна реалізація педагогічних технологій освітнього процесу ведеться за такими напрямками: вивчення питань історії та філософії вищої педагогічної освіти - І.Зязюн, В.Кремень, В.Луговий, Н.Ничкало, В.Сухомлинська, В.Шадріков та інші; удосконалення технологій освітнього процесу у закладах освіти – І.Бех, С.Гончаренко, Н.Тализіна, М.І.Шкіль; розробка нових педагогічних технологій - В.Бондар, Ю.Машбиць, І.Прокопенко, А.Сиротенко; інформатизація освіти – М.Жалдак, С.Кудрявцева, Н.Морзе, С.Раков, Ю.Рамський, Й.Ривкінд, В.Руденко, Дж.Хартлі, Р.Сміт, Р.Тайлер та інші.

Мета статті - розкрити роль уроків трудового навчання в інформаційно-технологічній підготовці учнів початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Термін «інформаційні технології» (ІТ) має кілька варіантів – «інформаційні та комунікаційні технології» (ІКТ), «комп'ютерно-інформаційні технології» тощо. Останнім часом частіше вживають термін ІКТ. У широкому сенсі під інформаційними технологіями розуміють «процеси, пов'язані з переробкою інформації», або «сукупність засобів і методів, за допомогою яких здійснюється процес переробки інформації», або «інтеграцію комп'ютерів,

електроніки і засобів зв'язку». С.Вільямс дає визначення ІТ як технологічні процеси, які пов'язані з використанням електронно-обчислювальних пристроїв для зберігання, передачі і пошуку інформації.

Досить широко використовується термін «засоби інформаційних та комунікаційних технологій». Під засобами ІКТ І. Роберт пропонує розуміти програмні, програмно-апаратні і технічні засоби та пристрої, що функціонують на базі засобів мікропроцесорної обчислювальної техніки, а також сучасних засобів і систем трансляції інформації, інформаційного обміну, що забезпечують операції зі збору, накопичення, обробки, зберігання, продукування, передачі, використання інформації, можливість доступу до інформаційних ресурсів комп'ютерних мереж.

Інформаційна підготовка – це процес і результат освоєння цієї навчальної дисципліни, а інформаційно-технологічна підготовка – прикладна складова інформаційної підготовки, що здійснюється при вивченні будь-якого предмету (наприклад, трудового навчання/технології).

Інформаційно-технологічна підготовка є інтегративним процесом, що спрямований на навчання, розвиток і виховання учнів, на формування їхньої готовності використовувати матеріальні та інформаційні технології в майбутній трудовій діяльності в сучасних умовах.

Змістовна частина інформаційно-технологічного підходу орієнтована на реалізацію загальноосвітніх аспектів вивчення інформатики, що передбачає інтеграцію традиційних та інформаційно-технологічних методів на уроках трудового навчання.

З огляду на проаналізовану наукову літературу під *інформаційно-технологічною підготовкою* ми розуміємо процес трудової підготовки молодших школярів, у якому оптимально поєднуються трудова (технологічна) і інформаційна складові змісту навчання з практичним втіленням. У результаті такої підготовки молодші школярі, не заглиблюючись в основи інформатики, знайомляться на пропедевтичному рівні з комп'ютером, отримують можливість застосовувати інформаційний інструментарій в освітньо-трудова діяльності.

Елементи початкової інформаційно-технологічної підготовки молодших школярів необхідні для створення контенту уроків трудового навчання з комп'ютерною підтримкою. Цей підхід передбачає:

- безпосереднє поєднання матеріальних та інформаційних технологій;
- використання мультимедійних навчальних програм;
- інтеграція методів ІТ з традиційними методами трудового навчання, що впливатиме на якісні зміни у процесі засвоєння навчального матеріалу, адже на той же самий обсяг навчального матеріалу з використанням комп'ютера буде витрачено менше часу і не постраждає якість навчальних виробів;
- використання традиційних засобів трудового навчання у поєднанні з інформаційно-технологічними;
- чітке визначення переліку досліджуваних понять комп'ютерної лексики;
- організація комфортного робочого місця для практичної роботи (виготовлення виробу) і роботи з комп'ютером;
- включення у зміст навчального матеріалу фрагментів комп'ютерних ігор [3].

Впровадження засобів інформаційних технологій на уроках трудового навчання вимагає звернення до основних структурних компонентів освітнього процесу: меті і завдань навчання, змісту, методів навчання, форм організації навчання і його результатів.

Таким чином, на основі традиційних методів трудового навчання відбувається формування інформаційно-технологічної компетентності, що доповнює існуючу систему методів. По-цьому використання засобів ІТ як елементу цілісної структури в трудовому навчанні дозволяє реалізовувати можливості не тільки традиційних засобів навчання (бути джерелом нової інформації, ілюструвати навчальний матеріал, бути зоровою опорою для організації творчої діяльності учнів, посилювати мотивацію навчання), але і свої «унікальні» можливості. До них відносяться: зручність подання інформації різного виду, швидкий зворотний зв'язок між користувачем і комп'ютером, автоматизація шаблонних операцій, розумна алгоритмізація дій, інтерактивний діалог, активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів, індивідуалізація навчання, надання допомоги учням, автоматизований контроль тощо. У цьому випадку інтеграцією можна вважати результат поєднання всіх можливостей засобів навчання – традиційних та інформаційно-технологічних.

Опираючись на досвід зарубіжних і вітчизняних учених, зазначимо, що використання новітніх засобів навчання не зводиться лише до формального використання поряд з традиційними. Мають бути встановлені взаємні і різноманітні смислові зв'язки і взаємини, які проявляються і в інших структурних компонентах освітнього процесу. Таке поєднання засобів є специфічним процесом, який можна вважати інтеграцією традиційних засобів трудового навчання із засобами інформаційних технологій, а механізмом реалізації інтеграції – встановлення інтеграційних зв'язків між новими і традиційними компонентами системи навчання [2].

Ідея інтеграції не нова в освіті, але актуальна. Її актуальність пояснюється тим, що швидко наростає потік нової навчальної інформації. В таких умовах інтегративний характер пропонованих знань дозволяє вирішувати багато освітніх завдань, зберігши цілісність педагогічного процесу.

Питання інтеграції навчання розглядалися в працях Я. Коменського, Д.Локка, І. Гербарта, М.Львова, В.Максимової, М. Песталоцці, О.Савченко та ін. Інтеграція як процес пристосування і об'єднання відповідних елементів або частин різних видів навчальної діяльності в єдине ціле за умови цільової і функціональної однотипності цінувалася і використовувалась К.Ушинським. Подібна ідея в дидактиці представлена у формі міжпредметних зв'язків, які знайшли своє відображення в наукових працях щодо комплексного підходу і цілісності освітнього процесу [4].

Міжпредметні зв'язки отримали свій подальший розвиток, перейшли на новий рівень – інтеграційний, мета якого – забезпечення цілісності педагогічного процесу. Історичний розвиток ідеї інтеграції в системі освіти зумовило цілий ряд її призначень: інтеграція є синтезом знань; інтеграція – це найширша сфера гуманізації знань; інтеграція є способом багатосерійного розгляду матеріалу; інтеграція відкриває можливості створення і використання нових інтегрованих (інтеграційних) навчальних дисциплін; інтеграція є дидактичним інструментом створення інтегрованих курсів.

У сучасній теорії розглянуті важливі педагогічні характеристики інтеграції, виділені її умови, види, описується її сутність, зустрічаються визначення цього поняття.

Л.Бахарева говорить про інтеграцію як про процес створення нових дидактичних еквівалентів, що містять тенденції інтеграції сучасного наукового знання. У роботах О.Лістунова інтеграція розглядається як об'єднання дисциплін, і називаються умови її реалізації: прийнятне поєднання об'єктів для інтеграції; адекватність дії вчителя і учня; ретельний відбір змісту, методичних прийомів з урахуванням віку учнів.

Педагогічна інтеграція є процесом і результатом розвитку, становлення та формування багатовимірної людської цілісності в умовах здійснення інтегративно-педагогічної діяльності. На думку М.Берулава, поняття «інтеграція» є одним з важливих аспектів змісту освіти, який відображає єдність змістовних і процесуальних сторін навчання на всіх рівнях формування. Для В.Ігнатової, інтеграція – це процес і результат об'єднання знань, способів пізнання і діяльності на будь-якій спільній основі, що сприяє цілісному сприйняттю навколишнього світу. При цьому основними функціями інтеграції є: розвивальна, світоглядна, узагальнююча, систематизуюча, формуюча практичну діяльність, що створює цілісний образ предмету, явища, процесу, системи.

Більшість науковців схильні приймати інтеграцію як найважливіший дидактичний принцип, як одну з конкретних форм загального методологічного принципу системності. Вважаємо, що до цього слід додати розуміння «інтеграції» як одного з основних дидактичних і організаційних умов при навчанні з використанням засобів інформаційних технологій, як ідею збереження цілісності процесу навчання через зміст, засоби, методи і організаційні форми навчання.

За основу ми візьмемо визначення інтеграції, запропоноване Л.Качаловою, що *інтеграція* – це органічне поєднання в єдине ціле раніше роз'єднаних елементів. Це складова процесу розвитку, пов'язана з об'єднанням в ціле раніше різнорідних частин і елементів. Це поняття, що означає поєднання диференційованих частин і функцій, а також процес, що веде до цілісності.

Згідно з цим визначенням, якщо об'єднання засобів трудового навчання із засобами інформаційних технологій розглядати як інтеграцію, то слід розглянути, і як цей процес вплине на мету, зміст, методи, прийоми і форми трудового навчання. Головною характеристикою процесу навчання є мета, від якої залежить вибір змісту навчання (навчального матеріалу), що визначає вибір відповідних методів навчання. Трудове навчання із застосуванням комп'ютера, яке розглядається з об'єктивної (предметної) сторони, має наступну мету: 1) оволодіння учнями основами наукових знань

про природу, суспільство, інформацію, техніку, технологію, мистецтво в межах цього предмета; 2) загальна підготовка учнів засобами ІТ до практичної діяльності і комфортного життя в умовах інформаційного суспільства; 3) формування в учнів наукових переконань, поглиблення міжпредметних зв'язків і заснованого на них цілісного сприйняття світу.

Висновки. Якщо трудове навчання з використанням комп'ютерної техніки розглядати з суб'єктивної (особистісної) сторони, то передбачається реалізація наступної мети, яка нерозривно пов'язана з попередньою: 1) загальний розвиток мислення та пізнавальних здібностей; 2) формування потреб, інтересів і захоплень, забезпечення спонукальних мотивів учнів; 3) формування в учнів здатності до самоосвіти. Зазначена мета вимагає створення відповідного змісту, що включає засоби інформаційних технологій. У зміст трудового навчання в початковій школі повинні включатися знання про інформаційні технології.

Література

1. Дьомін О.А. Наочність як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів: Дис. канд. пед. наук, 13.00.04. — К., 1997. — 190с.
2. Жалдак М.І. Комп'ютер у школі. //Інформатика. — К.: 2001, №3. — С.1-2.
3. Жук Ю.О. Засоби навчання і нова парадигма освіти. // Нові технології навчання: Наук.- метод. зб. — ІЗМН, 1997. — Вип.19. — 296с.
4. Савченко О.Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів. // Початкова школа, №7, 2001. — С.3-6.
5. Старовойт Л.В. Аплікація як засіб всебічного та гармонійного розвитку дошкільників / Л.В. Старовойт// Zbiór raportów naukowych. „Pedagogika. Nauka wczoraj, dzis, jutro (30.05.2015 – 31.05.2015) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. — P.9-11
6. Starovoit, L. V. (2015). Khudozhnye konstruyuvannya z paperu ta kartonu [The artistic design of paper and paperboard]. Vinnytsya: FOP Korzyn D. Ju., 168.

373.2.015.31:7

І.Загороднюк,

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

I. Zagrodniuk,

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi

State Pedagogical University

ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

INVOLVEMENT OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN ARTISTIC AS A MEANS OF ARTISTIC AND AESTHETIC DEVELOPMENT OF PERSONALITY

Анотація. В статті розглядаються особливості залучення молодших школярів в мистецьку діяльність в освітньому процесі. Аналізується методика використання інсценізації пісні. Автор статті вважає, що в процесі роботи над інсценізаціями доцільно використовувати різноманітні методичні прийоми.

Annotation. The article considers the peculiarities of involving junior schoolchildren in artistic activities in the educational process. The method of using the staging of the song is analyzed. The author of the article believes that in the process of working on stagings it is advisable to use a variety of methods.

Ключові слова: молодші школярі, мистецька діяльність, інсценізація пісні, естетичне виховання, фольклорне дійство.

Keywords: junior schoolchildren, artistic activity, staging a song, aesthetic education, folklore action